

อังธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๖

วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ ฟังธรรมะเพื่อเตือนสติ เตือนให้เรามีสามัญสำนึกในความเป็นภิกษุ ภิกษุเห็นไหม สมณะสารูป ถ้าสมณะสารูป การเคลื่อนการไหว เวลาบวชใหม่ นิสัยของคฤหัสถ์ ถ้านิสัยของคฤหัสถ์ เห็นไหม ความเคยชินของเรา เราก็มองสิ่งนี้เป็นความสุภาพ สิ่งนี้เป็น กิริยามารยาทที่สมความเป็นมนุษย์

แต่เวลาเรามาบวชเป็นภิกษุแล้ว เวลาเรามีสติมีปัญญานะ ถ้ามีสติมีปัญญา เห็นไหม เรามา ฝึกหัดของเรา ตามสติของเรา การเคลื่อนไหว การต่างๆ ความรับรู้ต่างๆ มันมีสติ ถ้ามีสติ เห็น ใหม่นักปฏิบัติเป็นแบบนี้ นักปฏิบัติการเคลื่อนไหว การรับรู้ต่างๆ สติสัมปชัญญะมันจะพร้อม ถ้ามันจะพร้อม เห็นไหม ถ้าสติเราพร้อมเราควบคุมเราได้ กิเลสมันไม่มีช่องที่มันจะได้ออก แสดงตัว ถ้ากิเลสมันออกแสดงตัวแล้ว เวลามันแสดงตัวของมัน เห็นไหม

ดูสิ คนเจ็บไข้ได้ป่วยแล้วไม่รักษาตัวเอง กินแต่ของแสลง ใช้น้ำมันจะอาการหนักขึ้น ไปเรื่อยๆ กิเลสถ้ามันได้แสดงตัวแล้วนะ เราควบคุมใจเราได้ยากแล้ว เพราะมันได้ติดเชื่อแล้ว มันมีลัทธิติดเชื่อ ทั้งๆ ที่มันมีเชื่ออยู่แล้วละ เพราะมีอวิชชามันถึงพาให้เราเกิดเป็นมนุษย์ เพราะเรามีศรัทธามีความเชื่อ เราเห็นว่าพุทธศาสนาธรรมโอสธนี้สามารถแก้สามารถชำระล้าง กิเลสได้ เราถึงได้มาบวชเป็นพระไง เป็นภิกษุไง

ถ้าเป็นภิกษุ เห็นไหม สิ่งทีกริยาของสมณะ ถ้าสมณะมีสติมีปัญญาขึ้นมา กิเลสมันไม่มี ช่องที่มันได้แสดงตัวของมัน ทั้งๆ ที่มันเป็นอยู่นะ แต่มันแสดงตัวไม่ได้ เพราะเรามีสติมีปัญญาค ควบคุมดูแลมัน ถ้าเราขาดสติในการควบคุมดูแล เห็นไหม เราบวชมาแล้วเราได้เป็นพระ เราบวช มาแล้วได้เป็นพระ เห็นไหม

ในสังคมของชาวพุทธ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ภิกษุเป็นนักรบๆ เขาให้เกียรติ เขา เคารพ เห็นไหม กิเลส เห็นไหม กิเลสมันติดเชื่อของมันนะ ทั้งๆ ที่มันมีเชื่ออยู่ เพราะมีเชื่อมันถึง

ได้มาเกิดเป็นมนุษย์ไง แต่ถ้าเพราะเรามีสติมีปัญหา เราเกิดเป็นมนุษย์ เรามีศรัทธามีความเชื่อ เราได้มาบวชเป็นพระขึ้นมา เราเป็นพระแล้วเราจะออกประพฤติปฏิบัติอีก ถ้าออกประพฤติปฏิบัติ เราจะมีสติควบคุมอยู่ตลอดเวลา การเคลื่อนไหว การเคลื่อนไหว การเหยียด การกู่ การอยู่ การมีสามัญสำนึก มันรักษาตัวมันอยู่ กิเลสมันก็สงบตัวมัน มันอยู่ในจิตใต้สำนึก มันอยู่ในใจของเรา มันมีของมันอยู่แล้ว เพราะเรามาเราจะมาชำระสะสางมัน ถ้าเราจะมาชำระสะสางมัน เห็นไหม

เราฝึกหัดสติของเราอย่างนี้ ถ้าเราฝึกหัดสติของเราอยู่ เราดูแลของเราอยู่ เรารักษาของเราอยู่ เห็นไหม เราต้องมีสติ เราต้องฟังธรรมๆ เตือนสติของเรา ฟังธรรมนะ ฟังธรรมแล้วปฏิบัติธรรม ถ้าปฏิบัติธรรมขึ้นมาตามเป็นจริงนะ ถ้ามีสติมีปัญหาขึ้นมาแล้ว ถ้าธรรมเป็นธรรมของเรา เห็นไหม ในธรรมโอสธ ถ้าธรรมโอสธนะ มันเกิดขึ้นมา เห็นไหม สติก็เป็นสติของเรา เพราะมีสติขึ้นมา เราควบคุมตัวเราได้ เรามีสามัญสำนึก เราเข้าใจสถานะของเรา มันมีระยะห่างไจระยะห่างของความเป็นภิกษุ

คุณสิ เวลาในบุพพสิกขา คุรบาอาจารย์ของท่านยืนอยู่ เราเป็นลูกศิษย์ลูกหา ลัทธิวิหาริก เราจะอุปฐากท่าน ถ้าเราใส่รองเท้าอยู่ เราใส่รองเท้าเดินเข้าไปในคุรบาอาจารย์ แค่ ๖ ก้าวนะ นับจากอาจารย์ของเรา ๖ ก้าว เป็นอาบัติหมดนะ เป็นอาบัติหมดนะ ถ้าอาจารย์ที่ท่านไม่ใส่รองเท้า ท่านยืนอยู่ เราใส่รองเท้าเดินเข้าไปในระยะ ๖ ก่อนจะเข้าถึงท่าน ๖ ก้าวเราจะถอดรองเท้ากันแล้ว เพราะเราจะไม่ให้สมอท่าน

นี่พูดถึงว่า ผู้ที่เขาเคารพไจ คุรบาอาจารย์นะ ในข้อวัตรปฏิบัติในหมู่บุพพสิกขา เห็นไหม ถ้าในหมู่บุพพสิกขาอย่างนั้น เขาแสดงน้ำใจออกไจ เขาแสดงออกถึงน้ำใจของเขา ถ้าแสดงน้ำใจออกของเขา เขาเคารพบูชากันเพราะอะไรละ? เขาเคารพบูชากัน เขาเคารพคุณธรรมไจ

เวลาเราบวชเป็นพระขึ้นมาศีล ๒๒๗ เหมือนกัน เราเสมอภาคกันโดยความเป็นสมณะ เราเป็นภิกษุด้วยกันแต่เราเคารพบูชากันด้วยคุณธรรมไจ ถ้าใครมีคุณธรรมเราจะเคารพบูชาไจไหม แต่ถ้าใครไม่มีคุณธรรม ไม่มีคุณธรรมเราก็เคารพด้วยวินัย อาวุโส ภันเต ถ้าอาวุธ ภันเต คำว่า อาวุโส ภันเต เขาเคารพด้วยอายุพรรษา นี่เคารพวินัย ถ้าเคารพนี้เคารพใคร? ถ้าเราเคารพกันโดยวินัยก็เคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไจ

เราอยู่ในหมู่คณะนะ ถ้าครูบาอาจารย์ที่ดี พระที่ดี อยู่ด้วยกันร่มเย็นเป็นสุข เห็นไหม ร่างกายที่สมบูรณ์ ร่างกายที่แข็งแรง ร่างกายนั้นก็เคลื่อนไหวได้สะดวก ถ้าร่างกายพิการ ร่างกายนั้นมันเจ็บไข้ได้ป่วย แขนยึด ขายึด มันเส้นพลิก นี่มันเป็นไปไม่ได้ มันขัดแย้ง เห็นไหม

ในหมู่คณะของเราก็เหมือนกัน ในทุกวงการมีทั้งคนดีและคนชั่ว ในวงการของพระเรา ถ้าเราไม่พอใจใคร เราไม่เกรงใจใคร เราไม่พอใจใคร มันขวางหูขวางตาอย่างไรก็แล้วแต่ เราเก็บไว้ในใจของเรา เราไม่ได้คบคนๆ นั้น เราไม่ได้คบพระองค์นั้น เราเคารพธรรมวินัย ในเมื่อเขาอาวุโส เราก็เคารพไปตามอาวุโสไง เห็นไหม คุณ เวลาทำวัตรเสร็จกราบหัวหน้า เป็นหัวหน้าเป็นผู้นำ เราเคารพบูชากันๆ นี่เราเคารพธรรมวินัย ถ้าหมิ่นหน้ามัน หัวหน้าหมิ่นหน้ามาก เราไม่อยากจะกราบมันนะๆ แต่เรากราบครูบาอาจารย์ไง เรากราบธรรมวินัยไง เราหมิ่นหน้ามาก หมิ่นหน้าก็เก็บไว้ในใจ เราจะหมิ่นหน้าขนาดไหน เราเก็บไว้ในใจ

แต่อาวุโส กันเต เราเคารพพระพุทธเจ้า เราเคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเคารพธรรมวินัย เคารพธรรมวินัย เห็นไหม หัวใจมันก็ผ่อนคลาย หัวใจมันก็ไม่โดนกดดันมาก จนเกินไป แต่ถ้าเราฝึกหัดของเรา เราพึ่งเทศน์ของเรา เราปฏิบัติของเรานะ เราจะเห็นของเรานะ สิ่งใดก็แล้วแต่ เราทำขึ้นมา มันเป็นมโนกรรมทั้งนั้น

ขันติธรรม ขันติธรรมนะ ผู้ที่อาวุโส กันเต ผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าเรา กล่าวติเตียนเราได้ เราอดทนได้ นี่ขันติอย่างหยาบๆ คนที่เสมอกัน เราเสมอกันนะ เรากล่าวได้ เราติเตียนกันได้ เราบอกแนะกันได้ เห็นไหม ขันติธรรมอันกลางๆ คนที่อ่อนด้อยกว่าเรา อย่างสามเณร คนที่ไม่มีศักยภาพเลย คนที่ด้อยค่าหมดเลย บอกถึงความบกพร่องของเรา เห็นไหม แล้วเราทำได้ เราทำได้ ขันติอย่างละเอียด คือคนที่อ่อนด้อยกว่า คนที่ไม่มีศักยภาพ คนที่ไม่มีฐานะที่จะพูดสิ่งใดได้เลย เขาเห็นความบกพร่องของเรา เขาตักเตือนเราแล้วเราทำได้ ที่เขาตักเตือนเราๆ รับไม่ได้ละ แม้แต่ผู้ที่สูงกว่านะ ผู้ที่มีอำนาจเราไปอาศัยผู้นั้นอยู่ เขาพูดอะไรเรายังบอกว่า เรายังคิดเลย ลำเอียง ลำเอียงเพราะรัก ลำเอียงเพราะชังนะ ไม่ใช่พวกเราก็ลำเอียงนะ

จิตใจของครูบาอาจารย์ท่านที่เป็นธรรมนะ ท่านเป็นธรรม เห็นไหม ในเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด เบื้องต้นเหตุมันเป็นแบบนี้ ท่ามกลางๆ มันจะมีการกระทบกระทั่งกัน ที่สุดแล้วผลบาปหมางจะเกิดขึ้น แต่เริ่มต้นเราก็ไม่รู้ละ เราทำอะไรเราก็ไม่รู้ เบื้องต้นจะทำขึ้นมา

เรานึกไม่ได้ ท่ามกลางที่เข้าไปแล้ว ที่สุดผลออกมา ไม่น่าเลย ถ้ารู้อย่างนี้ก็ไม่ทำละ ถ้ารู้อย่างนี้ มันก็สายไปแล้ว ถ้ารู้อย่างนี้ๆ ทำไมต้องรู้อย่างนี้ละ

แต่เวลาครูบาอาจารย์ท่านเตือนท่านบอก ถ้าเอียงๆ ละ เห็นไหม มันแอบอ้าง ธรรมวินัย เราเคารพบูชา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเราเคารพ เคารพธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หลวงตาท่านพูดบ่อย เหยียบหัวพระพุทธเจ้าไปแล้วแสดงธรรม เหยียบหัวพระพุทธเจ้าไปก็เหยียบธรรมวินัยนี้ไป เหยียบยำไป แล้วจะให้คนอื่นเคารพบูชา มันเอามาจากไหน

ในเมื่อมันเหยียบย่ำนะ เหยียบยำ คุณิ คนที่เขาเคารพพ่อแม่ของเขา เห็นไหม เขาคตัญญู กตเวที เขาดูแลพ่อแม่ของเขา ทุกคนเห็นนะ กลิ่นของศีลหอมทวนลม เขาเป็นคนดีใจ คนที่มันอกตัญญูนะ มันไม่ดูแล มันทิ้งขว้างพ่อแม่มัน แล้วมันเที่ยวไปสอนคนอื่นนะ ต้องเคารพบูชานะ ต้องมีกตัญญูนะ เขาฟังไหม แต่ถ้าเขาทำของเขา มา เห็นไหม เขาทำเป็นตัวอย่างของเขา ดูแลของเขา

นี่ก็เหมือนกัน เหยียบหัวพระพุทธเจ้าไป ธรรมวินัยมันไม่คิดถึงเลยนะ ธรรมวินัยๆ ศาสดาของเรา ศาสดาของเราไม่ดูแลเลย ศาสดาของเรา บวชมานี้บวชมาเพราะอะไร ถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะมีศาสนาไหม แล้วมีศาสนาขึ้นมา ศาสนานะเป็นที่หลบภัยใช้ไหม คนที่มีความทุกข์ความยากขนาดไหนก็หลบภัยในศาสนาก็ได้ คนที่เห็นภัยในวัฏสงสารเขาไม่ได้หลบภัย เขาบวชมาเพื่อโอกาส โอกาส ๒๔ ชั่วโมง โอกาสของสมณะ สมณธรรม กว้างขวางไป ๒๔ ชั่วโมงแล้วภาวนาทั้งวันเลย

ทางของคฤหัสถ์เป็นทางคับแคบ เขาต้องทำมาหากินของเขา เขาต้องมีภาระรับผิดชอบของเขา ทำหน้าที่การงานจนเสร็จแล้ว ก่อนนอนนะได้ทำวัตรแล้วนั่งสมาธิได้สักชั่วโมงสองชั่วโมง เวลาของเขามีเท่านั้นนะ ของเรา ๒๔ ชั่วโมง เห็นไหม เพราะเราเห็นภัยในวัฏสงสาร เราถึงได้มาบวชเป็นพระ บวชเป็นพระเป็นเจ้าขึ้นมาเพื่อการประพฤติปฏิบัติ เพื่อต่อสู้กับกิเลส อวิชชา

เวลาเขาทำหน้าที่การงานกัน เขาต้องหาออฟฟิศของเขาหาที่ทำงานของเขา ใ้เราทำงานของเรา หัวใจเราก็มีอยู่แล้ว เรามีความเชื่อมีความศรัทธา เวลาปฏิบัติๆ ที่ไหนละ ปฏิบัตินะ เดิน

จกรรมนั่งสมาธิภาวนาเพื่ออะไร? ก็เพื่อหัวใจสงบไง ถ้าใจมันสงบเข้าแล้ว ถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมา มันเป็นไปได้จริงไหมละ

เราศึกษาธรรม เห็นไหม ถ้ามันเป็นขึ้นมาจริงเป็นอย่างนี้ แต่ถ้าแอบอ้างละ มันอ้างธรรมนะ อ้างว่ารู้ อ้างว่าเป็นไปนะ อ้างธรรมๆ มันไม่ใช่ความจริง เห็นไหม ก็นั่นแหละ มีหน้าฉากหลังฉาก ถ้ามีหน้าฉากหลังฉาก เห็นไหม นี่เป็นเรื่องของส่วนบุคคล มันเป็นเรื่องส่วนบุคคล มันไม่ใช่เรื่องหน้าที่การงาน หน้าที่การงานเป็นเรื่องส่วนบุคคล เรื่องส่วนบุคคลมันก็หมักหมมใจ ความหมักหมมของมันในหัวใจใช่ไหม ถ้าหัวใจมันหมักหมมของมันนะ แล้วมันทำจริงได้ไหมละ

แสดงธรรมนะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าใจไปหมด ธรรมะของครูบาอาจารย์เหมือนกันๆ ทำไมต้องเหมือนกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็มีองค์เดียวละ เอกนามกิง หนึ่งไม่มีสอง พระกัสสปะก็เป็นพระกัสสปะ พระสารีบุตรก็เป็นพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะก็เป็นพระโมคคัลลานะ

เวลาเข้ากันโดยธาตุๆ เวลาเข้าโดยธาตุนะ ลูกศิษย์ของพระสารีบุตรนี่เป็นผู้ที่มีปัญญาทั้งนั้น เลิศทางปัญญา ลูกศิษย์ของพระโมคคัลลานะมีความวิเศษในเรื่องของมฤตมิมิเดชทั้งนั้น เข้ากันโดยธาตุ ชอบอย่างนี้เป็นอย่างนี้ ลูกศิษย์เทวทัตตามกหมด ลูกศิษย์เทวทัตตามกทั้งนั้นเลย เพราะเทวทัตคิดยังไง เข้ากันโดยธาตุ ถ้าเข้ากันโดยธาตุ เห็นไหม เข้ากันโดยธาตุ นี่กระแส แต่ถ้าความเป็นจริงนะ พระสารีบุตรก็มีองค์เดียว พระโมคคัลลานะก็มีองค์เดียว ลูกศิษย์ทำได้ไม่ได้ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

นี่ก็เหมือนกัน ทำไมต้องไปเหมือนใคร เราปฏิบัติแล้วต้องไปเหมือนใคร ผลงานของเรา ก็เป็นของเราใช่ไหม ไม่ต้องอ้างใครทั้งสิ้น อย่าอ้างธรรม ธรรมนี้เขาเอาไว้ศึกษา ไว้เพื่อประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นความจริงของเรา แล้วความจริงของเรา แต่มันไปสื่อความหมายใหม่ ชุมมสากัจฉา เอตมมัมมุตตมัม การสนทนาธรรมเป็นมงคลอย่างยิ่ง การสนทนาธรรมนะ ธรรมต้องเป็นธรรมจริงๆ สิ ถ้าธรรมมันเป็นศีล สมาธิ ปัญญา มันเป็นอย่างไร แต่ถ้าเป็นความเห็นนะ มันเป็นเรื่องปรีชาญาณ เป็นแนวคิดเท่านั้น แล้วมันจะเป็นธรรมตรงไหนละ แล้วทำไมต้องเสียเวลาไปคุยด้วยละ แล้วคุยทำไมละ มันไปคลุกคลีทำไม

แต่ถ้าเป็นธรรมดา เวลาหลวงปู่มัน ครุบาอาจารย์ท่านพูดนะ ถ้ามีใครขึ้นไปถามธรรมะ ท่าน แล้วถ้าเสียงดังอะอะขึ้นมา หลวงปู่ก็จะท่านพูดประจำ เฮ้ย! ฟังๆ ถ้าฟังนะ ธรรมมันมาแล้ว ในเมื่อจะเกิดฝนตกฟ้าร้อง เห็นไหม ฟ้ามันร้องๆ ฟ้าแลบต่างๆ ฝนมันจะตกๆ ถ้าฝนมันจะตกนะ ใครมีภาชนะรับน้ำฝนนั้น ถ้าฟ้ามันจะทุกคนวิ่งเข้าไปในใต้ถุนนั้นเพื่อจะไปฟังธรรม ฟังธรรมว่าสิ่งที่เป็นธรรมโสดออกแล้ว ออกมาจากใจของหลวงปู่มัน หลวงปู่มันท่านเทศนาว่า การนะ

เขาแสวงหากันๆ เห็นไหม ได้ฟังธรรมๆ อย่างนั้น ฟังธรรมจากสังขารที่ออกมาจากธรรมอันนั้น ไม่ใช่มันเป็นปรัชญา ไม่ใช่เป็นความคิด ไม่ใช่แอบอ้าง อ้างเล่ห์ อ้างธรรมๆ นะ อ้างธรรมแต่ไม่เป็นธรรม แต่ถ้าเป็นความจริงไม่ต้องอ้าง มันเป็นเรื่องของมัน ใครทำอย่างไรออกมาเป็นอย่างนั้น เห็นไหม ความสะอาดบริสุทธิ์ของพระแต่ละองค์มันเป็นส่วนบุคคล มันเป็นเรื่องเฉพาะตัว ไม่มีใครการันตีใครได้

แต่เป็นเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา เวลาวางธรรมวินัยนี้ไว้ เห็นไหม ที่ว่าเราเคารพธรรมๆ นะ ก็เคารพธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะว่าอะไร? เพราะเราเป็นสาวก สาวกะ ถ้าไม่ร้องมีรอยเลย เราจะทำอย่างไร ทั้งๆ ที่มีร้องมีรอยอยู่ มันยังออกนอกกลุ่มออกทางกันไปขนาดนี้

เดี๋ยวนี้มันจะเป็นเรื่องโลกแล้ว มันก็เป็นเครื่องแบบ พระนี่เครื่องแบบ มีแค่ห่มจีวรมันเป็นพระหรือ เป็นพระมันต้องยุติจุดตุกฏกรรมขึ้นมา สงฆ์ยกเข้าหมู่ขึ้นมามันมีอานิสงส์ อานิสงส์ในการประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม ถ้าเราเป็นพระด้วยกัน เวลาบวชขึ้นมา อุปัชฌาย์ต้องให้กรรมฐาน ๕ อยู่แล้ว ได้กรรมฐาน ๕ แล้ว เราจะมาปฏิบัติเราก็คิดว่าเราปัญญาอ่อนด้อย เรายังมีความสงสัยอยู่เราก็จะศึกษาก่อน นั่นเป็นภาคปริยัติ ปริยัตินี้ปริยัติเขาศึกษามาทำไม ศึกษาปริยัติขึ้นมาก็เพื่อจะเอามาประพฤติปฏิบัติ เขาไม่ได้ศึกษาปริยัติมาเห็นไหม

ธรรมพูดๆ นะเผยแผ่ธรรมๆ เอากิเลสหรือธรรมไปเผยแผ่ เอาอะไรไปเผยแผ่ เอาความรู้จากไหนมาเผยแผ่ ความจริงมันมีในหัวใจไหมละ อย่างมาแอบอ้าง! อ้างไปเรื่อย อ้างเล่ห์ไปเรื่อย อ้างเล่ห์ขึ้นไปแล้ว เห็นไหม เวลาเราเกิดเป็นมนุษย์ เราก็มาสร้างอำนาจวาสนาบาปมีกัน เกิดมาทุกข์มายาก เราก็พยายามจะหาความสุขของเรา แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญา เรามีสติปัญญามากกว่าเขามันน่าสังเวชนะ

เวลาครูบาอาจารย์ของเรา เห็นไหม หลวงปู่มั่นท่านอยู่ในป่าในเขา หลวงตาท่านบอกเลยนะ เหมือนกับผ้าจีวร ไม่มีค่าอะไรเลย ผ้าจีวรเขาก็ทิ้งกลางข้างทาง ผ้าจีวรเขาโยนทิ้งนั้น เขาไม่เอาเข้าบ้านใคร มันสกปรก ในสายตาของโลกใช้ไหม แต่ในสายตาของธรรมนะ นี่บุรุษอาชาไนย สัตว์อาชาไนยมันไม่กินอาหารตามพื้นของที่สัตว์ที่เขากิน สัตว์อาชาไนยมันกินน้ำมันต้องกินตาน้ำโน้น กินหญ้ามันต้องกินหญ้าอ่อนยอดหญ้า สัตว์อาชาไนย หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านเป็นสัตว์อาชาไนย ท่านแสวงหาที่ความเป็นสัจจะเป็นความจริงของท่าน ในป่าในเขาของท่าน ในความที่สะอาดบริสุทธิ์ของท่าน ในสายตาของธรรม เห็นไหม ในสายตาของธรรม นี่สัตว์อาชาไนย นี่เอกบุรุษ บุรุษที่เห็นภายในวิถีสงสาร บุรุษที่จะเอาตัวรอดให้ได้

แต่ในสายตาของโลก เห็นไหม ผ้าจีวร มันทุกขมันยาก มันไม่มีสิ่งใดในการดำรงชีวิตเลย ว่าชีวิตนี้คุณภาพชีวิตๆ ทำไมมันต่ำต้อยขนาดนั้น ทำไมคุณภาพชีวิตของเรา เห็นไหม มันต้องมีความเป็นอยู่ ความเป็นอยู่สะดวกพอสมควร นี่ว่ากันตามกระแสโลก ถ้ากระแสโลก โลกกับธรรม ถ้าเราอังกรรมนะ อังกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วอยู่กันโดยเรื่องโลกๆ อยู่กันโดยความเป็น จะว่าเป็นสัตว์มนุษย์ มนุษย์เขาอยู่อย่างไรก็อยู่อย่างนั้นแหละ

แต่ถ้าเราอยู่แบบพระ เห็นไหม เราอยู่แบบพระ มันเดือนตนมาตั้งแต่วันบวช วันบวชอุปัชฌาย์ยกเข้าหมู่มา เห็นไหม เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ รุกขมูล เสนาสนัง เห็นไหม เธอจงปฏิบัติอย่างนี้ตลอดชีวิตเถิด บวชมาทุกคนได้หลักคำสอนมาอันเดียวกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัย วิธีการบวชขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากว้างไว้เอง เริ่มต้นตั้งแต่ถึงรัตนตรัย ขอบวชนีเอนิภิกขุ ขอบวชจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อน แล้วพอภิกษุมากขึ้นก็ให้ถึงพระรัตนตรัย แล้วพอมากขึ้นก็ตั้งบัญญัติตถุตถกรรมขึ้นมา เป็นพิธีกรรมยกเข้าหมู่

วิธีการบวชมันก็มาจากธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า มันแบบว่าพระยังน้อยอยู่ก็ทำสิ่งใดที่พอสะดวกก็ทำไปก่อน แต่เวลาพระมากขึ้น ทุกอย่างขึ้น มันก็เข้ารูปเข้ารอยขึ้นมาก็เอาเข้ารูปเข้ารอยมา แล้วเราบวชมา เห็นไหม เราก็เข้ามายกเข้าหมู่โดยธรรมวินัย โดยธรรมวินัย โดยข้อบัญญัติบังคับของวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายกเราเข้าหมู่ ยกเข้ามาแล้วเข้าหมู่มาแล้วไง เห็นไหม พอเข้าหมู่มาแล้วนะ เราจะทำอย่างไรต่อไป เราจะทำอย่างไร

เวลาบวชเข้ามา เห็นใหม่ โจนผมโจนคิ้วไ้ ห่มผ้ากาสาบพัศตร แล้วทำอย่างไรต่อ นี่บวช
กายไ้ แล้วบวชใจละ บวชใจ บวชใจด้วยธรรมโอสถไ้ บวชใจด้วยศีล สมาธิ ปัญญาไ้ บวชใจ
ด้วยวิธีประพฤติปฏิบัติของเราไ้ บวชใจ เห็นใหม่ คุณิ คนจะล่งทุกซ์ด้วยความเพียร ความเพียร
ความอุตสาหะ เวลาเขาทำอาบเหงื่อต่างน้ำ ทำหน้าที่การงานกัน ทุกคนก็เห็นว่างานเริ่มต้น
ท่ามกลาง แล้วที่สุด มันจบลงได้ไ้

แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ตั้งสติขึ้นมาอย่างไร จะเอาหัวใจไว้ในอำนาจของเรา สิ่ง
มันแปรปรวนอยู่ เวลาเมื่อศรัทธาความเชื่อ แหม มันน่ารื่นรมย์ไปหมดเลย เวลาเมื่อเสื่อมสภาพขึ้น
ไป โลกนี้มันปิดมิดมิดเลย ไม่มีทางออกเลย เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านออกประพฤติ
ปฏิบัติ มีครูบาอาจารย์ท่านคุณิ เห็นใหม่ สัตว์อาชาไนย สัตว์อาชาไนยมันเลือกที่อยู่ของมัน มันไม่
คลุกคลีกับโลก มันแยกตัวของมันออกไปเป็นอิสระ แยกตัวออกไปเพื่อค้นคว้าในหัวใจของ
หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ให้เป็นความจริงขึ้นมา

แล้ววางข้อประพฤติปฏิบัติขึ้นไ้ แล้วเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราก็แสวงหาของเรา
อย่างนี้ โลกเขาเห็นขึ้นแล้ว เขาจะบอกว่า มันหมดยุคหมดสมัย เดียวนี้เขาปฏิบัติกันเรียบง่าย เขา
ปฏิบัติกันนะ อยู่ที่ไหนเขาก็มีมรรคมีผลทั้งนั้นนะ ทำไมพวกนี้ยังตกยุคตกสมัยอยู่นะ

ยุคสมัยของกิเลสไ้ ยุคสมัยของโลกไ้ ถ้าเราไม่มีจุดยืนของเราๆ ก็จะคล้อยตามเขาไป
แต่ถ้าเรามีจุดยืนของเราละ ยุคสมัยของใคร ถ้ายุคสมัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ยุค
สมัยของธรรมวินัย ยุคสมัยของธรรมนะ ของธรรม เห็นใหม่ อกาลโก ไม่มีกาล ไม่มีเวลา เวลา
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะชีวิตเป็นแบบอย่าง แล้วครูบาอาจารย์เราท่านประพฤติ
ปฏิบัติเป็นแบบอย่าง แล้วเราบวชมา เราจะเอาอะไรเป็นข้อเท็จจริงของหัวใจของเรา ถ้ามันอ้าง
ธรรมกันอยู่อย่างนั้น

อ้าง! การแอบอ้างมันไม่ใช่ความจริง นี่ก็เหมือนกัน เข้ามาศึกษาธรรมนะ ศึกษาในภาค
ปริยัตินะก็ศึกษามาไว้ปฏิบัติ ศึกษาแล้วมาอ้างอิงอะไร? ยิ่งอ้างอิง เห็นใหม่ ค้นหาซ่อนค้นหา
โดยธรรมชาติของเราละ โดยสัญชาตญาณของคนทุกคนอยากเป็นคนดี ทุกคนอยากได้มรรค
ได้ผลตามความเป็นจริง แต่ด้วยกิเลส ด้วยความมั่งง่าย ด้วยความอยากใหญ่ ด้วยความเจ้าเล่ห์
ด้วยความเจ้าเล่ห์มันก็พลิกแพลง แล้วทำอย่างไรก็ได้

ทองคำแท้ เขาต้องทำเหมือง เขาต้องขุดของเขาขึ้นมา เขาต้องมาหล่อหลอมเข้ามา เพื่อมันจะเป็นทองขึ้นมา ใอันนี้ด้วยกิเลสค้นหาความทะยานอยากของเรา มันเป็นตะกั่ว มันเป็นเศษวัตถุ ไม่มีประโยชน์อะไรเลย ไปชุบทอง ชุบทอง พอชุบ เห็นไหม

ผ้ากาสาพัสตร์ ได้บวชมา ได้ห่มผ้ากาสาพัสตร์ ได้ห่มธงชัยพระอรหันต์ แล้วชุบขึ้นมาแล้วมันจะเป็นความจริงไหมละ ถ้ามันไม่เป็นความจริงขึ้นมาจะทำให้เขาเชื่อถือศรัทธาอย่างไร ก็แอบอ้าง อ้างธรรม อ้างธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเวลาไปเทศน์ออกมา แหม ท่านเทศน์เพราะ ท่านเทศน์เข้าใจง่าย

ในเมื่อมันเป็นสมมุติ สมมุติบัญญัติ ถ้าสมมุติบัญญัตินะ ตรรกะทุกคนเข้าใจได้ พูดกันเรื่องโลกๆ เข้าใจได้ แต่ถ้าพูดถึงเรื่องนามธรรม เรื่องของหัวใจ เรื่องที่ละเอียดเข้าไปเข้าใจไม่ได้ ถ้าพูดถึงสัจจะนะเข้าใจไม่ได้ ถ้ามันเข้าใจได้ ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกให้ปริยัติแล้วปฏิบัติละ ปริยัติ เห็นไหม เราศึกษาค้นคว้ามันเข้าใจได้ เราเข้าใจได้เข้าใจได้ว่าเป็นแนวทาง แต่ถ้ามันปฏิบัติมันเป็นอย่างนั้นไหม ปฏิบัติมันไม่เป็นอย่างนั้น ถ้ามันเป็นอย่างนั้นมันก็เป็นบล็อกเลย พิมพ์มาเลย หนังสือฉันพิมพ์ ๑๐,๐๐ เล่ม ๑๐๐,๐๐๐ เล่ม มันก็พิมพ์ออกมาตามบล็อก มันพิมพ์ออกมาเลย นี่ก็เหมือนกัน พิมพ์ออกมาเลย ชุบออกมาเลยนะ มีคุณธรรมมาเลย แล้วมันเป็นจริงไหม มันไม่เป็นจริงเลย เห็นไหม แต่ถ้ามันเป็นจริงละ

ทองคำ เห็นไหม แร่ธาตุในแผ่นดิน มันมีแร่ธาตุทั่วๆ ไป เขาแสวงหา เขาจะทำเหมืองเขาต้องหาแหล่งแร่ก่อน พอมันใจว่าแหล่งแร่มีแล้ว เขาถึงจะทำเหมือง เปิดเหมือง เหมืองปิด เหมืองเปิด เพื่อจะเอาแร่ขึ้นมา เพื่อมาคัดแยกความสะอาดบริสุทธิ์ของมัน เพื่อใช้ประโยชน์ของมัน

นี่ก็เหมือนกัน ธาตุรู้ ปฏิสนธิจิตมันมีของมันอยู่ แต่มันโคจรอบงำไปด้วยอวิชชา ปฏิจจสงขาร เพราะความครอบงำของอวิชชา ปฏิจจสงขาร มันถึงได้เวียนว่ายตายเกิด ถ้าเวียนว่ายตายเกิด แต่ก็มีอำนาจาสนาด้วยการสร้างคุณงามความดี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระโพธิสัตว์ พยายามสร้างสมขึ้นมา จนมีคุณงามความดีจนมีอำนาจาสนาบารมี แสวงหาด้วยการประพฤติปฏิบัติขึ้นมา จนเอาความเป็นจริงเอาสัจจะในหัวใจนั้นมาเป็นความจริง ธรรมธาตุๆ หัวใจของคนมันเป็นอย่างนั้นหมด เพียงแต่ว่ามันหยาบละเอียดเท่านั้นเอง ถ้ามันหยาบละเอียดขึ้นมา มันละเอียดลึกซึ้งขึ้นมา มันก็มีหลักมีเกณฑ์ของมัน

ถ้าเราไม่มีอำนาจวาสนาเลย คุณิ เขาเกิดเป็นมนุษย์กัน เขาก็แสวงหาความสุขของเขา กัน เขาหาเรื่องความมั่นคงในชีวิตของเขา เขาทำของเขาอย่างนั้น เขามองเรานะ เขาบอกว่าแล้วมันมาได้อย่างไร พวกนี้มาได้อย่างไร มนุษย์ไม่เห็นมีค่าความเป็นมนุษย์เลย ไม่มีศักดิ์ศรีเท่ากับโลก เขาเลย โอ้โลกที่มีศักดิ์ศรีนะมันทับซ้อนกันอยู่นั่น มันเจ็บปวดเจ็บแสบอยู่นั่น เวลามันตายไป โดยที่ไม่มีสติปัญญาอะ มันถึงมาเข้าใจถึงชีวิตไง ชีวิตมีเท่านี้เอง เกิดแล้วก็ตายไป ตายแล้วก็ไม่มีอะไรไป ตายไปด้วยความอัดอั้นตันใจ ตายไปด้วยความทุกข์ความยาก

แต่ของเราละ ของเราเพราะเรามีอำนาจวาสนาเรามี พระโพธิสัตว์ท่านสร้างสมบุญญาธิการขึ้นมา ถึงออกไปค้นคว้า ออกไปประพฤติปฏิบัติ จนชำระล้างอวิชชาฯ มันเห็นจริงตามข้อเท็จจริงในใจ ใจมันรู้เท่าไร บุญเพนิวาสนาสุติญาณ ความเป็นไปที่สะสมมาก็รู้ ถ้าทำไม่ได้ จตุปปาตญาณมันก็รู้ ถ้ารู้แล้วทำไงต่อ อาสวักขญาณเข้ามาชำระล้าง มันจบสิ้น พอจบสิ้นแล้วมันจะตายด้วยความไม่واهแล้ว จะไม่ตายไปด้วยความลงเลสงสัยแล้ว จะตาย เห็นไหม เพราะมันเกิดแล้วต้องตาย แต่ตายแล้วไม่เกิดอีก ไม่เกิดอีกเพราะทำลายอวิชชา ทำลายความสงสัย ทำลายความเศร้าหมอง ทำลายสิ่งที่ไม่เข้าใจในชีวิตของตัวเอง เพราะคนยังสงสัย ยังเศร้าหมองอยู่ มันถึงจะต้องค้นคว้าต้องหาความจริง เพราะหาความจริงด้วยกิเลส มันก็หมุนของมันไป

แต่ถ้ามันทำลายภวาสวะทำลายทุกอย่างหมดแล้ว เห็นไหม มันจะไปไหนอีกละ เกิดแล้วเห็นไหม เกิดแล้วต้องตาย แต่ตายแล้วไม่เกิด สิ่งที่ทำอย่างนั้นเพราะอำนาจวาสนาเรามี นี่เหมือนกัน เรามีอำนาจวาสนาเรามี ถ้าเราไม่มีอำนาจวาสนาเรามี เราเกิดมาเป็นคน สิทธิเสมอภาคความเป็นคน ทำสิ่งใดก็ได้ ภายในกฎหมายที่บังคับ ถ้ากฎหมายบังคับ เราไม่ทำผิดกฎหมาย เราทำได้ทั้งนั้นนะ

ทางโลกเขาอยู่กัน เห็นไหม ถ้าไม่ผิดกฎหมายเขาก็อยู่ของเขาได้ ทำไมเราเสียสละมาละ เราไม่ต้องการใช้ชีวิตแบบนั้น เรามาวบวชเป็นภิกษุ เป็นสมณะ เป็นผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร เป็นผู้ยอมรับในธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประกาศตนว่าเป็นศากยบุตรพุทธชิโนรส แล้วเรามาวบวชนี้มันมีอำนาจวาสนาไหม มีอำนาจวาสนาเพราะอะไร? มีอำนาจวาสนาเพราะ ๒๔ โมงนี้ไง ไม่ต้องแบบโลกเขา เห็นไหม หน้าที่การงานของเขาบีบคั้นเขา เขาต้องหาเวลาของเขามาปฏิบัติ

ไอ้ ๒๔ ชั่วโมงเลย เข้าออกบิณฑบาต โดยบริษัท ๔ ไร่ อยู่ในสังคมของสงฆ์ เห็นไหม สงฆ์ อาวาสอารามที่อยู่ของผู้ไม่มีบ้าน ผู้ไม่มีบ้านมีเรือนเขาอยู่ในอาราม อยู่ในที่สาธารณะ เข้าก็ ออกบิณฑบาตมาเลี้ยงชีพด้วยปลีแข้ง เลี้ยงชีพมา เลี้ยงชีพให้ชีวิตนี้อยู่แล้ว นี่โอกาส ๒๔ ชั่วโมงเลย

เราจะมูมานะขนาดไหนล่ะ เราจะมีสติปัญญาขนาดไหนล่ะ มีสิ่งใดบ้างที่มันขัดแย้ง มีสิ่งใดบ้างที่จะถึงเวลาเราไปที่ไม่ให้เราปฏิบัติ มีอะไรบ้างล่ะ มีอะไร? คนเรา เห็นไหม สัตว์ นกมันยังมีรังมีรังไข่ไหม มนุษย์เราเกิดมาเป็นคนไข่ไหม ก็ต้องมีที่พักอาศัย ก็มีข้อวัตรปฏิบัติเพื่อการดูแลรักษาที่พักอาศัยเท่านั้นเอง ของของสงฆ์ ของที่เป็นสาธารณะไง เราใช้ของที่เป็นสาธารณะเพื่อการดำรงชีวิต แล้วสิ่งนี้มันก็เป็นข้อวัตรที่เราต้องทำเป็นครั้งคราว แล้วเวลาปฏิบัติ ๒๔ ชั่วโมง ทางของสมณะทางกว้างขวาง ถ้ามีครูบาอาจารย์ที่ดีที่ให้โอกาส กว้างขวางมาก ๒๔ ชั่วโมง ได้ ๒๔ เลย

วาสนาของสมณะไง ทางกว้างขวางไง เวลาทางกว้างขวาง เห็นไหม ทางกว้างขวางก็จะเอาแต่โอกาส จะเอาแต่สิ่งที่อำนวยความสะดวกกับเรา แล้วเวลาทางหลุดสัดเขาทางคับแคบ ทางคับแคบเพราะอะไร? เพราะเขาต้องทำหน้าที่การงานของเขา เขาต้องรับผิดชอบชีวิตของเขา เวลาเขามีโอกาสปฏิบัตินะ นั่นเขาก็แสวงหาเหมือนเรา ที่เรามี ๒๔ ชั่วโมงอยู่แล้วแต่เราไม่ทำ แต่ฆราวาสเขาไม่มี เขาไม่มี เขาแสวงหา เขาอยากเป็นอยากไป

คูสิ เห็นไหม วันหยุดต่างๆ ที่เขาปฏิบัติกันนะ เขาก็หาเวลา ๒๔ ชั่วโมงเหมือนเราไง ๒๔ ชั่วโมง เวลาเขามาแล้ว เห็นไหม ให้เขามาทานอาหารที่ศาลา ๒๔ ชั่วโมงก็ทำไปสิ ทำเข้าไป ถ้าคนที่ไม่มีพื้นฐานเขาก็ทำของเขาได้ ถ้าคนที่ไม่มีพื้นฐานล่ะ โอ้โฮ! อะไรๆ ก็ดีไปทุกอย่างเลย เสียอย่างเดียวเวลามันว่างมากเกินไป มันไม่รู้จะทำอะไรวันๆ นะ โอ้โฮ! เวลามันเยอะมาก เพราะเวลาอยู่นั่งทำงานทั้ง ๒๔ ชั่วโมง มันมีงานทำ พอมาอยู่วัดไม่รู้จะทำอะไรเดินไปเดินมา เวลามันเดินช้ามาก โอ้โฮ! เข็มนาฬิกาไม่กระดิกสักที

เวลาแสวงหาที่แสวงหา เวลานึกเอานะ เห็นไหม มันอึ้งอึ้งนะมันทำของมัน เวลาเอาจริงขึ้นมาทำอะไรไม่ได้ ทำไม่ได้เพราะอะไร? เพราะมันใกล้ชิดกัน เห็นไหม ใจของเรา กิเลสของเรา มันอยู่ด้วยกัน มันใกล้ชิดเกินไป มันไม่รู้ไม่เห็นเลยนะ ไม่เห็นว่าความเป็นไปของใจมันเป็น

อย่างไรเลย ทั้งๆ ที่จะมาแก้ไขมันอยู่ เห็นไหม มันก็ปิดบัง มันอ้างเล่ห์ไปเรื่อย อังกรรมไปเรื่อย แสวงหาธรรม ค้นคว้าหาธรรม

แต่เวลาจะทำจริงๆ สติธรรม สมาธิธรรม ปัญญาธรรมจะเกิดขึ้นมานะ มันก็หาไม่เจอ ก็หาไม่ได้ก็ทำไม่ได้ ก็ล้มลุกคลุกคลานไปอยู่นี้ แล้วโทษใคร ทั้งๆ ที่มีวาสนา ไม่มีวาสนาไม่ได้ เกิดเป็นคน การเกิดเป็นคนเกิดเป็นมนุษย์นี้มีวาสนามาก มีวาสนาเพราะอะไร ภัยกับใจ เวลา ร่างกายนี้บีบคั้น โรคหิวเป็นโรคประจำธาตุชั้นนี้ มันขาดตกบกพร่องตลอดเวลา มันต้องการอาหารของมัน

หายใจออกซิเจนก็อาหารอันละเอียด ถ้ามันไม่หายใจ ดิดขัดขึ้นมา มันดิ้นรนเลยละ เวลาตายๆ เพราะขาดอากาศหายใจ เวลามันมีชีวิตอยู่ เห็นไหม เราหายใจเพื่อดำรงชีวิต สิ่งที่อาหารเรา แสวงหามาเพื่อดำรงชีวิต ดำรงชีวิตไว้ทำไม ชีวิตนี้ดำรงไว้ทำไม

นักปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ท่านถึงเห็นคุณค่าตรงนี้มาก เห็นคุณค่าของใจ เห็นคุณค่าของน้ำใจ เห็นคุณค่าของความน้ำใจที่อบอุ่น ครูบาอาจารย์ที่เป็นจริงอบอุ่น หลวงตาท่านบอกว่า อยู่กับหลวงปู่มันน่าจะกลัวก็กลัวนะ แต่รักก็รัก นี่ไง ครูบาอาจารย์เป็นแบบนั้น กลัวๆ เพราะอะไร? กลัวเพราะเรามีความไม่รู้ เรามีความสงสัยในใจ เรากลัวทำผิดนะ กลัว กลัวมากเลย แต่ก็รักนะ รักเพราะอะไร? เพราะท่านรักเราจริงๆ ครูบาอาจารย์ท่านเมตตาเรานะ ค่าที่ค่าด้วยความรัก ค่าแน่นอน ค่าอะไร ค่าเพราะอะไร? หลวงตาท่านบอกว่าไม่ได้ค่าคน ค่ากิเลสของคน ค่ากิเลสที่มันครอบงำใจมันนะ

สิ่งที่มันปิดกั้นในหัวใจนะมันมีติดบอดนั้นนะ เวลาขาดสตินะซากศพเดินได้ ซากศพเดินได้ คูตี เรามีลูกมีหลาน เราอยากให้ลูกหลานมีสติมีปัญญาใช้ไหม ถ้าลูกหลานเรามันเดินด้วยความพลั้งเผลอ เดินไปมันมีอันตรายทั้งนั้นนะ ซากศพเดินได้ๆ แล้วให้ซากศพมันเดินได้ต่อหน้ามันทนได้ไหม มันทนสิ่งนี้ไม่ได้ ถ้ามันทนไม่ได้ มันก็บอกลง บอกลงค่าใจ ค่าอีกแล้ว

แต่เวลาเพลินมันเพลินนะ เวลาซากศพเดินได้มันไม่บอกเลยนะ เดินด้วยความเหม่อลอย มันเป็นซากศพแล้วละ มันไม่มีสติมีปัญญาเลยนะ เห็นไหม สมณसारูป ถ้าสมณसारูป อยู่กับครูบาอาจารย์ท่านจะบอกมาให้เคลื่อนไหวไว ทุกอย่างให้ไวนะ นั่งที่ไหนไม่ให้รากงอก เพื่อฝึกฝนใจ ฝึกฝนไม่ให้กิเลสมันครอบงำ ไม่ให้กิเลสมันโคดเกาะ ถ้าเราเรื่อยเฉื่อยเหนื่อยหน่าย กิเลสมันกระโคดเกาะ แล้วมันสะสมๆ สะสมจนรากงอก รากงอกแล้วปฏิบัติไม่ได้ พอปฏิบัติไม่ได้มัน

ขยับไม่ได้เลย จะทำอะไรก็ไม่ได้ ทำไมละ ก็มันไม่สมฐานะนะ ถ้าจะปฏิบัติก็ต้องโรยด้วยกลีบกุหลาบก่อนนะ มันต้องเอาน้ำหอมพรมไว้เลยนะ จะเดินจงกรมนะกลิ่นมันต้องหอมหวานนะ มันไปโน่นเลยนะ

แต่ถ้ามันมีสติมีปัญญา สิ่งต่างๆ มนุษย์ประดิษฐ์ สิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์ไม่สำคัญ สัจจะชีวิตจะเป็นความจริง ถ้าสัจจะความจริง เรามีสติมีปัญญาเราก็นั่นของเรา ถ้าก้นคว้าขึ้นมาได้จริงนะ เห็นไหม ดุติ บุรุษอาชาไนย สิ่งที่เขาแสวงหาสัมมาอาชีวะ ความสัมมาอาชีวะเขาบอกเขาประกอบอาชีพโดยสะอาดบริสุทธิ์ เป็นสัมมาอาชีวะ เห็นไหม ประกอบอาชีพชอบ อาชีพอย่างนี้ อันเป็นการเลี้ยงชีพ

แต่ถ้าเราเลี้ยงหัวใจละ เห็นไหม สิ่งที่เป็นวิญญูณาหาร สิ่งที่เป็นความรู้สึกลึกคิด อารมณ์ความรู้สึก ถ้ามีสติมีปัญญาขึ้นมา เห็นไหม สิ่งที่มีมันสวย สวยไปแล้ว คิดความโลภ ความโกรธ ความหลง คิดทีไร สวยทีไร เจ็บช้ำน้ำใจทุกที คิดทีไร สวยทีไร ทำทีไร มีแต่น้ำตานองหน้า แล้วยังสวยอยู่ทำไมละ แล้วมันเป็นสัมมาอาชีวะตรงไหนละ ถ้ามันเป็นสัมมาอาชีวะ ทำไมน้ำตาไหลละ ทำไมสัมมาอาชีวะ ทำไมมันทุกข์ยากขนาดนี้ละ

แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญานะ อันนี้มันเป็นยาพิษ อันนี้มันเป็นสารพิษ ถ้าเป็นของเป็นพิษ จิตใจเราไม่สวย แต่มันเคยชินนะ ของมันเคยๆ นะ เรามีสติยับยั้งอย่างไร ถ้าสติยับยั้งเขา มีเขาก็พุทโธๆ เห็นไหม ถ้าเขาพุทโธไม่ได้ เขาก็ใช้ปัญญาอบรมสมาธิของเขา ถ้ามันไม่สวย ถ้ามันไปสวยแต่พุทโธ มันไปสวยที่สติปัญญา แยกธาตุรู้ แยกความรู้สึกของเรา มันแยกเข้าไปสู่ธรรม เห็นไหม พุทธานุสติ ปัญญาอบรมสมาธิ

เป็นสังฆธรรม ศีล สมาธิ ปัญญา สติธรรม สมาธิธรรม ถ้าสติธรรม สมาธิธรรม มันมีสติปัญญาบังคับ ใหม่ๆ ต้องบังคับ โอ๊ย! ปฏิบัติธรรมทำไมต้องบังคับ ปฏิบัติธรรมมันก็ต้องว่างๆ ปฏิบัติธรรมมันก็ต้องสะดวกสบายสิ ปฏิบัติธรรมทำไมมันอึดอัดขัดข้องไปหมดเลย ไอนี้มันอังกรมนะ มันธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม ผลของมันเริ่มต้นด้วยการบังคับ ด้วยการมีสติมีปัญญา

ท่ามกลางที่มันกลมกลืนต่อกัน ท่ามกลางเพราะมีคำบริกรรมมันต่อเนื่องกัน จิตมันมีคำบริกรรมต่อเนื่องกันไปแล้วมันละเอียดลึกซึ้งเข้ามา เห็นไหม ท่ามกลางมันชักสะดวกขึ้น ที่สุด โอ๊ย! มันปล่อยวาง มันละเอียดลึกซึ้ง นี่ไง มันมีเหตุมีผลของมันสิ

เริ่มต้น ท่ามกลาง และที่สุด มันมีของมันสิ เวลาเราปฏิบัตินะ ใ้เริ่มต้้นกั้วางๆ ละนะ เริ่มต้้นนะว้างไปหมดเลย มันเว้งว้างไปหมด ท่ามกลางมันก็ตกกวั้งค์แล้วนะ ที่สุดมันก็หลับไปเลยนะ ที่สุดมันตื่นขึ้นมา น้ำลายไหลเลยนะ นอนขึ้นมา โอ้ย! วันนี้เข้าฌานสมาบัติ น้ำลายเปียกหมอนเลยนะ นี่ไง มันอ้างอิง ชิงสุกก่อนห่ามนะ

แต่ถ้ามันเป็นความจริง เห็นไหม คนเรามันก็ต้องมีเริ่มต้น เริ่มต้นก็บังคับมัน ทำคุณงามความดีบังคับมัน ท่ามกลางๆ อือ... ทำแล้วมันมีเหตุมีผล หัวใจมันสงบระงับเข้ามา มันหนักหน่วง มันมีอารมณ์ มันมีสิ่งที่รู้ได้ มันมีสติของเรา อือ...มันแปลกๆ พุทโธต่อเนื่องไปๆ

ถึงที่สุดมันว่าง มันละเอียดลึกซึ้ง โอ้! สัมมาสมาธิเป็นแบบนี้เนาะ ไม่ใช่ว่างๆ ไม่ใช่ว่าเอือกขาดเนาะ คูติ คูก่อนเมฆมันปลิว มันไปตามธรรมชาติของมัน ใ้มันมันไม่มีชีวิตนะ มันไม่มีชีวิต มันไม่มีเวรมีกรรม แต่จิตใจเรามีชีวิตนะ ชาติรู้ณะ มโนกรรม คิดดี คิดชั่ว คิดดีมโนกรรม มันก็จับสมเข้ามา นาโน เห็นไหม พุทโธๆๆ นาโน เห็นไหม มันสะสมขึ้นมา จับสมขึ้นมา จนมันสร้างตัวได้ มันเป็นหลักฐานได้ไง

พุทโธๆๆ นาโนที่ละเอียดของใจ มันจับสมของมันขึ้นมา ปัญญาอบรมสมาธิขึ้นมา มันคงของมันขึ้นมา มันเป็นความจริงขึ้นมา เห็นไหม สังขธรรม ไม่ใช่อ้างอิง ไม่อ้างอิง ไม่เจ้าเล่ห์ ไม่ถ้อฉล ทำความจริงขึ้นมา เราเป็นนักรบนะ นักรบ เราเป็นนักปฏิบัติ ปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม ให้มีสมบัติส่วนตัว ให้มีสัจจะความจริง สัจจะความจริงขึ้นมา

ปฏิบัติให้เป็นความจริงขึ้นมา ความจริงเป็นความจริง ความจริงเป็นอันเดียวกัน แต่จิตนิสัย วิธีการ คนกระทำแตกต่างกันมา แต่ความจริงมีอันเดียว คือ สภาธิ ปัญญา เวลาบรรคขึ้นมา โสคาปัตติมรรค สกิทาคามีมรรค อนาคามีมรรค อรหัตตมรรค มรรค ๔ ผล ๔ บุคคล ๔ คู่ จะเกิดขึ้นมาในใจของเรา ใจเรามันแปลกประหลาดมหัศจรรย์ ทุกข์ยากแสนยาก แต่มันปฏิบัติแล้วมันเป็นความจริงขึ้นมา มันเป็นคน ๘ บุคคล ๘ มันเป็นขึ้นมาได้อย่างไร แล้วถึงที่สุดแล้วนะ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ พ้นออกไปจากกิเลสตัณหาความทะยานอยากที่สุด เห็นไหม เป็นธรรมชาติ เป็นสังขธรรมความจริงนั้นนะ เหนือโลก ถ้าเหนือโลกขึ้นมาแล้ว มันเข้าใจโลกหมดเลยเพราะมันเหนือ เพราะมันเหนือโลกมันถึงเห็นโลก มันถึงเข้าใจโลก มันถึงปล่อยวางโลก มันถึงได้เหยียบโลกไว้ได้ฝ่าตีนใจ เอวัง